

CROQUIS ARTANENCS

Carreteres i camins

Mes d'agost. Fulgura el sol de mig dia rabiosament encés. Per tot hi ha una tremolor de llum qui mareja i l'aire crema com el baf d'un forn. Les ombres són curtes. Els arbres inmòvils rabejen sa cabellera dins la catarata de foc que tomba del firmament. L'oratgequi vo la lleuger, ara dorm afeixugat entre les branques verdes, com un aucell qui cerca una mica de frescor. Els sembrers ressonen del cant monòrrim de la cigales. El bestiar remuga dins estables i bous. Les figues comensen a rimar i se baden les ametles. I dins el gran incendi blanquetjen les carreteres com un regueró de cals viva, refulgeixen com un mirall i bofegen els pens, i torren la sang, i fan plorar els ulls i els enmeleixen amb sa candor enflamada. A banda i a banda els romaguers empolvats i eixarreits se descomorten veient el poder i l'esperança de sos germans que floquen pels marges i per les bardisses del conradís, i anyoren la pluja i la demanen per treure's la pols dels ulls i rentar ses mores, casi sense suc, i oferir-les an els infants qui passen. Vora les carreteres el terreny sovint no té humor i els arbres s'aufeguen de set, acopen la fulla i tornen grocs com els malalts crònics que han perdut el briu i tenen els pulmons esfondrats. An aquests arbres les ne pren com a les persones qui deixen la llibertat del camp obert, i l'alegria pagesa i ses viles quietes com una bassa d'oli, per entaferir-se dins l'agitació epilèptica de les modernes babilònies: vull dir les ciutats. Arbres que,

per curiositat, volgueren estar-se de camí i per saber noves del mon i mirar la gent qui passa i que, ara d'estiu, pareixen físics de descolorits que estan i de pols que duen.

Carreteres llargues com un desig qui mai se compleix, amb revolts i murrades com la conversa d'un hipòcrita, rius d'argent que angulejen per dins els camps salats, ponts que encollen els pobles veinats, signe de progrés i de cultura que durant el mes d'Agost us embriagan de sol i de llum, jo vos salut!

Els veïcles moderns, qui corren com esperitats amb ses rodes qui espurcejen, en passar per damunt les carreteres alsen nuvois de polsegueria olímpica, com aquells carros de qui parla Horaci, i cau gloriósament sobre els pacífics viants qui encara van a peu i només es serveixen de les seues cames.

Els vells camins ja son altra cosa. Casi tot al revés de les carreteres. Son més humils, no son tan blanes ni tan fressats. No tenen pedres llavorades i soleades de signes per comptar les distàncies, car pels camins ningú frissa ni's preocupa de si falta molt o poc per arribar; ni tenen an els flancs eiquioles per on l'aigua s'hi escoi, ni hi ha ningú qui curi les seues nafres amb una senalla d'esquerda. Son els llocs de transit dels guardians i les ramats les quals sempre troben avinentesa de fer una mica de tala amb son barram maleitescorxar els arbres joves i escapsarne els brots tendres si son ovelles o cabres; recorre esboja-

rradament les figueres i pellucar les figues de en terra si son godins... I per allà on hi passen hi deixen una pudor intolerable que dura molt de temps. Per les voreres dels camins hi creix l'arreja qui serveix per les soles dels carros i que les mares posen en el breçol dels nins, com ens diu En Costa i Llobera, per tal de que tenguén el geure blan; hi ha magraners bords o si fan fruit és més agre que fel, rosers silvestres romaguers d'ungles retorsudes i garanyoners de puntes afilades cantats per Na Maria Antònia amb aquella sena ven amorosa i estil·lada qui dona aliment. Pels vells camins les escomeses com que hi sien més franques i les converses mes reposades i més altes de tò, (Hi ha que dir que els foravilers no saben dir res en ven baixa i sense bracetjar llavors. El silenci és una de les virtuts que no coneixen).

I ara, casi ja no ens queda lloc per parlar-vos de les ginyes qui ondulen graciosament entre el sec rostoll daurat, ni dels corriols cuberts de trévol i maragall que s'afiquen per dins els horts com a minyons entremaliats, ni dels camins de ca ra i dels tiranys qui, a manera de filats, embarriolen les mortauves i que us menea per dins l'espessor dels boscatges fins. Deu sab a on...

Oh bells camins d'Artà, per on hi campen a pler els minyons descalsats i espellissats amb la pell color d'aram plens de molins aixeiats que anyoren la glòria dels dies antics quant se menjaven el forment de tot el poble, camins qui se revincen pels replecs de la terra per on les dones, fent llatra hi pasturen la cabra lletera i el porc domèstic adés aficats entre dues murrades com un

torrent, adés enfilats damunt un pujol com un qui guaita enfora, jo vos salut i voldria que Deu em fés la mercé de podervos trescar molts d'anys a l'hora e pvespral quant la gent se retire, i gisquen els carros amb el fuellsense morques i els bous tornea oe llaurar

amb el coll lànguid i arroseguen l'aradainvertida; els bous de mirada mausa, cantats per Carducci, emblema de força serena i triomfadora, idols rústics, monuments de pau. ....

CURIOSITAT BOTANICA

Clases d'ametles que se coneixen a Mallorca i cantitat de fruit que donen

Número d'ordre.	NOM	LLOC	Kgs. de bascó per cordera
Continuació			
60	De Son Burguera	Felanitx	13
61	D'en Gero	Els Monjos	13
62	Negrete	Son Servera	13
63	De Capseta	Pla de Na Tesa	12
64	D'en Bort	Santa Maria	12
65	D'en Càna es	San Marsal	12
66	De l'engany	Sa Granja	12
67	D'es Puig	Calonge	12
68	D'es Feneret	Artá, Sa Jordana	12
69	Boscans	Campanet	12
70	Planes	Giyeta	12
71	Del Boll	Vingrella	12
72	Mo ros de Bou	Establiments	11
73	Cresta de Gall	Son Quint	11
74	Gomeres	Son Por qué	11
75	D'en Pinaret	Randa	11
76	De Ramellet	Randa	11
77	De la Canal llargues	Establiments	11
78	De Flor vermeya	Manacor	11
79	D'en Fita, moltes fluixes	Ervissa	11
80	De l'Hospitalet	Son Cortinetlo	11
81	Pinyol de presec, retxades	Manacor	11

(De L'Ignorància, nº 200 any 1883.)

El campo el agua y el sol EL LABRADOR

No existe oficio más complicado. El labrador no se contenta con solo preparar la tierra para la siembra del trigo; debe conocer el cultivo de muchas plantas que tienen su utilidad debe cuidar y alimentar diversas de animales cada una de las cuales para el especial manejo; debe tener algo de ingeniero para preparar bien el campo, poner el abono y estiércol que necesita, reparar los caminos y los puentes, un poco de veterinario, de albañil, de leñador y de comerciante.

La profesión del labrador es la madre de todas las profesiones, la más noble que existe y la mas necesaria para nuestra vida. El labrador con sus rústicos y pesados trabajos proporciona el pan, el vino, la carne, el queso, el aceite, y una porción de riquezas que la tierra entrega a la cultivan.

¿Cuántos millones de obreros habrá que todos trabajan en sus distintos oficios alimentándose de la comida o

mejor dicho del sudor del honrado trabajador?

Que alegres son algunos días de lluvias a la salida del sol! Al levantarse de nuevo el labrador, encuentra ya todos sus campos regados, da un vierte a sus sembrados examinando el camino de los trigos, cebada, habas y avena, hasta podríamos decir que de día en día ve crecer su hermoso follaje.

Estas nubes que vemos subir a las altas horas del día, empujándose unas a otras merecen citarse por sus espantosos movimientos y sus largos recorridos que hacen, cuando a a estas cunas los relampagos cruzan de una parte a otra cuando oímos los truenos de la tempestad, podríamos decir que parece completamente una lucha que desafía el mundo entero, pues a esta le debemos gran parte de nuestra vida.

Estas hermosas nubes nos proporcionan abundantes aguas y hacen brotar los manantiales. ¿No es verdad

que somos felices pudiendo pagar nuestra sed?

El sol es también una de las principales necesidades de nuestra vida es el que ha hecho hermosa la vida concediéndonos el placer de gozar las bellezas de la madre tierra, hoy es la esperanza que nos hace esperar días mejores, cuando tiene con sus hermosos rayos, los campos de trigos y demas plantas, que son una grata esperanza para los labradores. El con su calor obliga a que las plantas puedan madurar sus frutos para nuestra alimentación, el en su hermoso camino que recorre nos calienta y da luz a todo el mundo entero.

A fin de Mayo, los sembrados de trigo, ya bastante crecidos e maltados de amapolas y margaritas cambiarán pronto su color, verde subido por el amarillo dorado de la madurez.

La viña se extiende allá lejos en líneas, se ven sus achenos pámpanos y su floración es tan dulce como aroma de miel. Cuando los colores del estío agostan los campos, la viña siempre verde sonríe al sol que no alcanza ninguna planta herbacea.

Los prados en flor exalan aroma suavísimo; la cebada ya madura y la avena de color rojo balancean con sus hermosas espigas.

Al soplar la brisa sobre las mieses ondulan como las olas del mar. La codorniz canta desde la madrugada.

Termino diciendo que las tres principales necesidades de nuestra vida son la tierra, el agua, y el sol.

Antonio Sansó

Secció Consultativa de Llevant

M. A. No le extrañe, porque en algunos puntos es corriente servir la sopa en los platos, sin pasar la palangana o sopera

2º Este chisme que algunos emplean para apoyar los cuchillos después de usados no es ni ha sido nunca elegante

3º Lo correcto es no empezar a comer hasta que se hayan servido todos los comensales.

D. T. La confusión viene de que, según el derecho foral (suponiendo que se trata de sucesión intestada) los hermanos son coherederos juntamente con los ascendientes; mientras que por derecho común los ascendientes son los únicos herederos cuando no hay descendiente.

Victor de Font Cuberta

SECCION LOCAL

L'R.(Artà) Porque no se ha esparei-
do la piedra machacada del camino
de Son Servera apesar del estado en
que se halla dicho camino. Que inter-
vencion tiene el Ayuntamiento en
dicho camino?

El camino de Son Servera recons-
truido hace 10 o 12 años por el A-
yuntamiento con impuesto del Esta-
do, fué entregado a este y ultimamen-
te lo ha sido a la Diputación.

El Ayuntamiento este año satisfa-
ce en concepto de adelanto la mayor
parte del importe de los 1500 metros
de piedra machacada y gastos com-
plementarios abonando además
con cargo al presupuesto municipal
el ensanche que se ha hecho a la sa-
lida de la población y algunas mejo-
ras de menos importancia en dicho
camino.

La piedra no se ha esparcido por
no haber disponible el opisanador
mácnico, que es de inponer nos en-
vie cuando pueda, el Sr. Ingeniero
provincial

M.

De Son Servera

Fiat en la benivolència dels lec-
tors i ja qu'en la redacció de la crò-
nica de la festa de St Agustí hi hagué
omissions considerables, vull ampli-
ficar la passada ressenya amb els
detalls que van a continuació ilmina-
ció i emperinat de la plasa i carrer
de Pere A. Servera fone una cosa
mai vista aquí.

La música amb més afinació qu'al-
tre: vegades interpretà div rses pe-
ses L'elavacio de globos fone un
èxit acabat, el passetg animadissim i
els focs artificials una mersavella.

I el dia 28 amb assistència de les
autoritats i gran nombre de feels a
les deu, se celebrà of ci solemne en
el qual cantà El chor Divídic de Cap
depera. Cantà una una Mis a tres
veus del mestre Pero si amb l'ajust
amb qu'heu sab fer. Predicà les gló-
ries del Sant el Rt. Rector de Valde-
mosa A les dotze en el carrer de la
M s'hi celebraren les anunciades
corregudes.

El decapvespre després de les ca-
reres de cintes a la plassa de St.
Juan hi hagué concert musical i ball
cridan de un modo especial l'atenció
la parella Artanenca que ballà els

boleros amb el so de la música i tam-
bé se pasetjaven dos cabessudos i xe-
remies.

El vespre la plassa oferia un bell
cop de vista donada la gran gentada
esterna que comparagué i els colors
varíats de's paperins.

El local de «Cultura Serverense»
apareixia adornat del mateix gust
estant tot lo dia molt concorregut.

I el dia de la mitjana festa al cap-
vespre tenguerem altra volta con-
cert musical i acte seguit ball de bo-
leros p'En Juan Suau (a) Bunyolé i
Na Barbara Pons (a) de Pula, els
quals agrada en molt.

El ball de copeos, jotes i mateixes
durà fins molt tart.

Repetesc l'enhorabona a la comi-
sió organitzadora de la festa especial-
ment al jove farmacéutic D. Mique
A. Servera Nebot a qui'n càrreg co-
rregué d'una manera especial l'orga-
nizació de la mateixa.

CASAMENTS—Jaume Lluís Ribot
(a) Dida amb Catalina Vives (a) Ca-
rriona com també en Toni Sancho-
Colom (a) Cuinè amb Aina Brunet (a)
Floretes. Les desitjam molts d'anys
de vida per estar plegats.

MORTS—Dia 3 una nina d'En Sua-
dó Busqué i Tosina Moreya.

=Victima de molt curta dolen-
cia deixà d'existir diumenge 4 del
corrent, la jove esposa del nos-
tro amic Sebastià Ballester (a) Jane-
ronina Nebot (a) Xesca. A la conducció
de son cadáver al cementeri heu pren-
gué part una gentada poques vegades
vista; i lo mateix al funeral qui en su-
fragi de la seva ànima se celebrà dilluns
a la Parròquia.

Ai doble dolor que afligeix al a-
mic i família motivat per la mort d'
una nina que acabava de rebre el bau-
tisme, desitjam que Deu envii leniti
per oportar pèrdua tan dolorosa.

Dia 6 a una finca de sa propietat
trobaren mort devall una figuera l'
amon Juan Coronell. El Sr Jutge se
presenta an el lloc de la desgracia
ordenant que fos aixecat el cadáver i
fou traslladat al cementeri. Al cel sia.

Corresponsal

DE CA NOSTRA

[METEOROLOGIA]

Divenres passat a la nostra

vila, al dematí, feu un ruixadet
petit però aiximateix feu degotà
les canlas.

El temps s'és refrescat molt
Es senyal, que a algunes parts
hi ha plogut.

EXCURSIO

El di de la Mare de Deu, van
gué d'excursió la Congregació
Mariana de Petra dirigida pel
Vicari de dita població, la qua
visità les Coves i la bahia de Ca-
larratjada. Tots s'ana en ben
contents.

NAIXAMENT

Ha tenguda l'alegria de veu-
rer se aumentat amb una nineta
el nostre amic Toni Gili Oliver
(a) Sua. Li donam l'enhorabo-
na.

RETORN

Avui és vingut el Director
d'aquest periòdic D. Andreu
Ferrer el qual ha passat un mes
en la Illa de Menorca, amb D.
Baltasar Samper, dedicats a la
replega de documents folklòrics
per missió del «Cançoner Català»
que fa cinc anys dedica la seua
activitat a la replega del tresor
cançonístic que'l poble guarda
i que tant poc cas ne fan els no
especialistes en la materia.

FOC

Diumenge passat es declarà
un incendi a Sa Creu Veya
propiedad de D Jeroni Massanet
Beltrán. Poc temps després d'ha-
ver-se declarat a la possessió
d'es Recó propiedad de D Ma-
teu Amorós també comensà a
encendrer un poc, acabant esser
casi tan gros com el de Sa Creu
Veya. Aqueix se propagà a Son
Boyet, propiedad de D. Llorens
Garcia. El foc no se apagà fins
l'endemà devers les 5 del matí.

Les perdues de Sa Creu Veya
munten en unes dos mil pessetes
i el de Son Boyet un milenar de
pessetes.

REGISTRE

NAIXAMENTS

Maria Bosch Garau fija d'en Garro
va Guardia Civil.

Antoni Gili Oliver fija d'en Toni
Sua.

Teresa Ferriol y Fuster fija d'en
Gabriel Ferriol Gelabert natural de
Muro i de Na Rosa Fuster d'Artá.

MATRIMONIS

Jaume Bonnin y Valls de 27 anys
de edat de Santa Margalida amb

Na Margalida Bonnin Bonnin de 28
anys, fadrins.

MORTS

Lluc Femenies y Martorell de 3 me-
sos de edat de Debilitat congénita.

Bernat Amorós i Bisquerra de 72
anys de edat, De reblaniment cere-
bral.

Antoni Llaneras Brunet, de 3 mesos
de edat de Entiritis aguda.

FULLS D'ESTAMPES

N'hem rebut un bon sortit.

Preu d'are

Una pesseta cada full

Mercat d'Inca

Bessó (quintà) 144'00 pesetes.

Blat (cortera) 25'00 Id.

Xeixa a 26'00 id.

Ordi mallorquí a 15'00 id

id. Forasté a 14'50 id.

Civada mallorquina a 13'50 id.

• forastera a 13'00 id.

Faves veyes i cuitores a 34'00

.id. mal cuitores a 27'00

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE

ANTONI GILI (A) COMUNA
Y

B^{ME}.FLAQUER (A) MANGOL
SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO Artá--Can Mangol, Angulo

• --Can Comuna Gentio

GRANJA BARCNO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADO-
RES; ANELLES, PLANS I CONSULTES
--(CONSELL-MALLORCA)--

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIM II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Ensaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans
pane's galletes, bescuits, rollets, i tota
cast i pasticeria.

TA BE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DSPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n°. 5

LAS NOVEDADES

EN

Tejidos

Merceria

Perfumeria

DE JUAN VICENS

CALE DE TONIO BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l Estació.

Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarra tjada i demé
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

ARTÁ.

NAUMAN MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI